Kõigi maade töölised, ühinege!

Üksik Nr. 1 mark.

Töö Mees

Eestimaa Ametiühisuste Kesknõukogu häälekandja.

Nr. 1. 10. juulil 1919 a. Nr. 1.

Ilmub igal neljapäewal.

Tellimise hind: 4 marka kuus.

Toimetus ja talitus:

Tööliste majas, Suure Karja uul. 18, tuba 1.

Toimetaja kõnetunnid 12—1.

Toimetuse tunnid 4—7 p. l.

Sisukord:

H. W. Uus wägiwalla akt. — -o. Raudteelaste streik ja „Sotsialdemokraat. — W. 144. — Alatu wale. — Laduja Trükikojaomanikkude wassingud. — H. W. Kui sõbrad tülli lähewad. — Mart Saarits. Mene — mene — tekel . . . — H. Lagerdelle. Tööliste liikumine — Sotsialne liikumine. — Tööliste elu. — Ametiühisuste tegewus. Teadaanded.

Wägiwalla ohwrina kisti meie ridadest seltsimees

MART SAARITS.

Olgu tema mälestus püha igale proletaarlasele!

Saagu tema timukatele osaks igawene needmine!

Uus wägiwalla akt.

Wabariigi walitsus on targemaks jaanud, kui ta seda oli 11. Mail.

Kuna siis iga uulitsanurgale kleebiti kuulutus, kus „teadaanti", et „Eestimaa ametiühisuste Kesknõukogu ühendus ja rahaline abisaamine wäliselt maenlaselt selgeks on tehtud," et sellega külwata prowokatsiooni töörahwa ridadesse ja õigustada oma wägiwalla akti — Kesknõukogu liigete wangistamist, — ei olnud 4. Juulil Tallinna uulitsate nurkadel ühtegi umbes sama sisuga paberilipakat.

Ja ometi wangistati samal ööl omis korterites kõik Eestima A.-Ü. Kesknõukogu Juhatuse liikmed peale ühe, kes kodus ei juhtunud olema, ja

üks Keskнõukogu liige. Wabariigi walitsus lisas oma kuritegude registrile Eesti töörahwa wastu jällegi ühe akti juure.

Ning see akt saab neile ehk kõige meelepärasem olema, kuna ta on werega wõietud. Wõietud seltsimehe werega, kelle nimi on esimesel leheküljel leina raamis.

See ausameelne seltsimees kisti wägiwalla ohwrina wälja meie wõitlusridadest. Ikka enam ja enam kaswaw reaktsioon hakkab ihkama werd.

Mitte asjata ei pea salapolitsei ülemagent Ast asutawas kogus tunnipikkuseid kõnesid, kutsudes üles walitsust energilisemalt töötama „sisemise waenlase", s. o. töörahwa täiesti põrmusse surumiseks.

Mitte asjata ei sündinud see. Raks päewa hiljem wangistati meie seltsimehed. Walitsus polnud oma esimestki süüdistust nende seltsimeeste wastu põhjendanud ega oma tegewusest õiget aru annud, kui juba sotside näpunäidete järele Pagari uulitsalt uuesti rutati neidsamu seltsimehi wangistama.

Kuid seekord oli walitsus juba targem. Ta teadis, et ka kümne miljonilise õnge otsa ükski tööline enam ei hakka ja sellepärast jäid 11. Mai sarnased „teatelehed" seekord trükkimata.

Ja ainult sellepärast, et niisugust walet nüüd keegi poleks uskunud. Et niisugust teguwiisi poliitiliseks kõlwatuseks nimetatakse, — see ei heidutanud neid 11. Mail, weel wähem oleks see neid nüüd heidutanud.

Neid heidutas ainult see, kui järgmisel päewal „Dwigateli" tahmanäod tõsiselt mäest alla tulid, neid heidutas see, et 5. skp. Toompea ilma weetajäi, kuna Tselluloose ja mõnes teises wabrikus enam ükski haamer ei paukunud, ega ükski ratas wuhisenud. Neid see heidutas, muidu ei oleks päewal Tselluloose wabriku tööliste wanemate nõukogu ka wangistatud.

Wangistatud Keskнõukogu liigetele pole siiamaani (s. o. 10-ni s. k.) miskisugust süüdistust ettepandud. Ja meie teame kindlasti: midagi uut süüdistust peale wana wariatsiooni, neile ette ei panda, kuna neid ei ole. Ja mis puutub esimestesse süüdistustesse, siis selgus arunanetest asutawas kogus küllalt täielikult, et need olid alatud laimdused terwe Eesti töölisteklassi wastu. Kahtlustates ja süüdistates A.-Ü. Keskнõukogu, kahtlustas ja süüdistas walitsus sellega ka terwet Eesti töörahwast, kuna Keskнõukogu ainukene organiseeritud töörahwa tõsine esitaja on, kelle teguwiis töörahwa enese poolt tema organisatsioonide kaudu õigeks on tunnistatud.

Sõjakäik Eestimaa Ametiühisuste Keskнõukogu wastu on ühtlasi sõjakäik Eesti töörahwa wastu. Eesti töörahwas on meie „demokraatliku" wabariigi rajamisest saadik olnud wäljaspool igat seadust, ta on seda ka nüüdki. Eesti töörahwal ei ole häältamise õigustki: üleüldine hääletamine (referendum) Tallinna wabrikutes ja tehastes mida A.-Ü. Keskнõukogu kollektiiwlepingu ja palga tariifi üle tahtis toime panna, keelati Sisemise kaitse ülema poolt ära.

Niisamasugused wastused said ametiühisuste esitajad, kes wangiwõetud seltsimeeste wabastamise pärast herrade ministrite ja prokuröride juures käisid. Ühele tuleb see „täiesti ootamata", teine on kuulnud, et sõjawäe prokuröril ikka mõnesugused põhjused wangistamiseks on olnud, kolmas ootab millal „paberid" tema juurde saadetakse; milles aga meie seltsimehi süüdistakse, ei tea keegi. Ja kõigist seletustest selgub, et meil wabariigis on maksmas sõjawäeline diktatuur, mille ees meie „sotsialistlik" walitsus kui papist nukk traadi peal tantsib.

Eesti töörahwale wabariigi põhiseaduses petmiseks ettenähtud punkt rahwa hääletamise kohta maksew ei ole, temale pole maksew ükski kodanline wabadus.

Walitsus ise on tunnistanud, et need suure suuga wälja pasundatud seadused töärahwa kohta ei maksa, ärgu pahandatagu siis, kui töörahwas kaomalt poolt neid seadusi tunnistama ei saa.

H. W.

Raudteelaste streik ja „Sotsialdemokraat"

Raudteetehastes häkki lahti puhkenud streik pani meie mõjuwama walitsuse partei - sotsialdemokraadid kahe tule wahele. Kuna just raudteetehaste eesõigustega ärahellitatud tööliste hulgas nimetatud partei kõige rohkem poolehoidjaid leidis, ei wõinud sotsialdemokraadid, et mitte oma wiimaseid poolehoidjaid kautada, täiesti eitawale seisukohale streigiasjus asuda. Teiselt poolt on aga neile iga streik praegusel raskel ajal sotsialismi wastases wõitluses riigiäraandmine ja tema alustajad tulewad sotsialdemokraatide eneste poolt sissesõitud sõjawälja kohtude alla anda. Et niisugusest seisukorrast pääseda, oli sotsialdemokraatide poliitiline kahepaikisus enam kui tarwilik, keegi teine poleks niisuguse kahepaikse ja hottentottide loogilise kirjatükiga maha saanud, kui see „Sots'i" 1. Juuli № juhtkiri on.

Juba see on iseloomulik, et streik reede, 27-al Juunil algas, ja „Sots." seda küsimust alles teisipäew, 1-el Juulil, s. o. wiiendal päewal pärast streigi puhkemist juurdlema hakkab. Pauk, mis niikaua ette walmistati (ega's „Sots" töendama ei hakka, et tal streigist ennem teada ei olnud) pidi suure kaliibri suurtükist tulema. Ja sotside eneste arwates ta wist ka seda oli.

Sotsidele on see wäga arusaamata, kuidas töölised niisuguse „kiirstreigiga" hakkama said, kuidas nad ülepea julgesid streigi wälja kuulutada, ennem

kui herra Tulbi ministeeriumi eeskojad läbi polduud käidud. See, et töölised omad nõudmised mitte pool aastat ennem walitsusele teada ei annud, waid nendega ootamatalt wälja tulid, see on sotside keeles „langetõbi“ ja ei milgil tingimisel klassiwõitlus. Muidugi, klassiwõitlus, sõna sotside mõttes, ta küll ei ole, seda tunnistame meie ka. Nende „klassiwõitlus“ kannab wiljana niisuguseid kingitusi Eesti töörahwale, kui seda on sõjawälja kohtute sissesead-mine, Soome lihunikkude siia kutsumine, tsaristlise Suur-Wenemaa ülesehitajatega käsikäes töötamine, kodumaa 30 hõbeseekli eest äramüümine Inglis kapitalistidele, Esimese Mai pühitsemise ärakeelamine ja arwuta hulk teisi faktisid. Kui aga töölised julgewad streiki ilma parlamentaarses kodukorras ettenähtud wiisakusteta wäljakuulutada, streiki oma majandusliste huwide kaitseks, mis just on klassiwõitlus kõige puhtamal kujul, pealegi sotsidele nii armsal rahulisel wormil, siis on see sotside arwates langetõbi. (Raudtee tööliste sotsialdemokraatlise partei organisatsioon märgib ehk selle omale kodukorda üles, muidu patustab ta jälle partei juhtide wastu!)

Weel rohkem arusaamatu on „Sotsile“ see asjaolu,“ et „streigi etteotsa jälle Keskõukogu on sattunud.“ Kuidas see „sattumine“ tõepoolest sündis, selgub ehk allpool toodut aktist ja wäljawõtetest protokollidest. Sotsidel pole see enam pinnaks, waid palgiks silmas, et raudtee töölised streigi juhtimise mitte kollase raudtee liidu (sotside esitajate!), waid Keskõukogu kätte tahtsid anda (tahtsid sellepärast, et tegelikult raudtee tööliste streiki terwel streigi kestwusel ainult nende eneste walitud streigikomitee juhtis).

Asi on aga selles, et sotside kiusuks A.-Ü. Keskõukogu poolt wäljatöötatud kollektiiw-leping ja palgatariif kõigi töölistele külge on hakanud. Külge hakanud nimelt sellepärast, et endise näljapalgaga wõimatuks on saanud ära elada. Sotsid seda loomulikult ei tea, ministrite palgad on „weidi“ kõrgemad, kui tööliste omad, sellepärast ajawadki nad streikide puhul ühes teiste kodanluse bandega silmad lahti ja imestawad: mis need töölised jälle juba tahawad! Kord nõuawad ühte, kord jälle teist. Sotsid ei tea muidugi jälle, et raudtee töölised kohe laupäew oma wäiklased sõidupiletite nõudmised nurka wiskasid, kui neile nende eneste rohkem arusaajate seltsimeeste poolt selgeks tehti, et niisugune eesõiguste püüdmine sugugi töölistele ei wasta. Sotsid ei tea muidugi, et juba sellel koosolekul algusest peale hakati nõudma Keskõukogu poolt wäljatöötatud palga tariifi ja kollektiiw-lepingut. „Sots.“ aga mõnitab töölisi: „streikijatel pole isegi nõudmisi ülesseatud: neid muudetakse igapäew, wist ainult tuju järele.“

Sotsid kahjatsewad südamest — ja seda me usume! — et streigi juhtimine raudteelaste kollast wärwi liidu käes ei seisa. Kuid kui sotside arwates raudteelaste liit kõige kohasem selleks paistab olema, miks siis töölised üleüldisel koosolekul walitud streigikomiteele kohuseks tegid A.-Ü. Keskõukoguga streigi juhtimise asjus läbirääkimistesse astuma, ja ei mitte „Sots'ile“ nii armjats saanud raudtee liiduga? Raudtee töölised ei taha sellest liidust praegusel kujul midagi teada, nimetawad teda „arude wahele kinni jäänuks“. „Sots“ leiab aga: waat seal on alles tõsised tööliste liidu esitajad! Ja soowitab nii soojalt töölistele liidu juure minna, et isegi ta truuimad poolehoidjad temale pärast „wiltu“ olewa juhtkirja eest laitust awaldawad.

„Sots“, kes ise kõik see aeg „Lääne-Euroopa sotsialistlikus waimus“ armetute kokkulepete waral siiamaale kindlat „klassiwõitluse alal seiswat“ poliitikat on ajanud, soowitab jällegi ka meile lollikestele Inglise tööliste head eeskuju. Lääne-Euroopa järelahwimise selles suhtes jätame meie rahulise südamega „Sots'i“ eesõiguseks. Sest keegi ei wastuta meile, et kui meie neid Inglise tööliste äraproowitud abinõusid siin Eestis tegelikult tarwitusele wõtame, seda rahulikult pealt jäädakse waatama, ja et lubatakse streigi küsimus referenduumi alla wõtta.*)

Edasi seletawad sotsid oma algupäralise hottentotlase loogikaga streigiwabaduse mõistet.

See on sotside lõpulik poliitiline prostitutsion! Mõne sooja ministri koha eest müüwad nad end kodanlusele ihu ja hingega, saades töölisteklassi äraandjaks, isegi majanduslise streigi küsimuses.

„Silmapilkset“ töö seismapanemist organiseeritud klassiwõitluses olla ei tohi, aga tunnipealset tööliste lahtilaskmist küll*). Kui ühelt poolt wiimast tarwitatakse, siis on ka teine pool õigustatud esimest tarwitama. Pealegi on siin tegemist nõudmistega, mis 12. Aprillil s. a. walitsusele ära said antud — palga tariif ja kollektiiw-leping — ja „Sots'i“ arwates on need muidugi silmapilkset nõudmised!

„Sotsi“ alatud wõtted, et „Keskõukogu töölisi ainult prowotseerib“ — on liig nurjatud, et selle peale wastatagi. Kui töölised neile tehtawa kisendawa wägiwalla wastu abi otsides Keskõukogu juure tulewad, kui nad sotside wabanülgimise paradiisi õndsusi, mis nad juba küllalt maitsta saanud, weel rohkem tundma õpiwad ja nende all äga-

---

*) 1-el s. k. lasti Liiwa kasarmutes sõjawäe tööde peal olewad 48 töölist tunnipealt lahti ilma, et sealjuures ettetõlemist ehk 2 nädala palga wäljamaksmist oleks olnud. Pealegi polnud siin kapitalistid tegewad, kes „Sotsi“ õhtuse järgi riiki ei tunnistawat, waid need töölised olid riigi enese töös.

des abi järele ümber kobawad, -- see on „Sotsi" meelest prowotseerimine! (Allpool toodud akt seletab ehk seda prowotseerimist).

Jah, sotsid, olge waljud, et töölised samme ei teeks, mis kapitalistidele ja nende taskutele kahju wõiks tuua! Sest teie olete nende kannupoisteks saanud ja niisugused sammud tööliste poolt on teie arwates jõledus! Warsti ütleb aga töörahwas teie püüete kohta oma wiimase sõna ja pühib eemale enesest niisugused juudased.

Akt.

28-al Juunil 1919 a. p. l. ilmusid A.-ü. Kesknõukogu ruumidesse raudteetehaste tööliste esitajad, kes endi üleüldise koosoleku otsuse, Kesknõukogu poolt wäljatöötatud palga tariifi ja kollektiiw-lepingu maksmapanemise nõudmise, Kesknõukogu esitajatele äraandsid. Nad awaldasid sealjuures soowi, Kesknõukogu Juhatusega kella 4. ajal p. l., kui nende walitud streigikomitee ka Tööliste majasse tuleb, ühist nõupidamist korraldada, et Kesknõukogule ette panna, streigi juhtimist enda kätte wõtta. Et Kesknõukogu Juhatuse liikmetest ainult üks sel ajal Tööliste majas juhtus olema, soowitati kella 4 ajal ilmunud streigikomitee liikmetele oodata õhtuni, kuni Juhatuse liikmed ehk kokku tulewad.

Kuna kõigile Juhatuse liikmetele juhtunust teada ei jõutud anda, mis tagajärjel muist nendest ilmumata jäid, korraldati kella 6 ajal õhtu streigikomitee liikmetega eranõupidamine. Juhtunud streiki ja temaga tekkinud olukorda läbi arutates jõuti otsusele:

et raudteetehastes lahti puhkenud streik täitsa stihiiline on, mille arenemiskäiku ligikaudugi wõimata on ette äranäha,

et olnud kogemuste järele oletada wõib, et raudteetehaste alalhoidlikumad töölised uuesti ehk tööle asuwad, ja

et ka walitsuse seisukoht ülesseatud palga tariifi ja kollektiiw-lepingu maksmapanemise kohta teadmata on —

siis tuleb lasta streiki kuni esmaspäewani, 30. s. k. loomulikult areneda ja seni juhtimine täiesti walitud streigikomitee hoolde anda. Kui streik ka esmaspäew täiel ulatusel edasi saab kestma, mis tõendama saab streikijate kindla meeleolu, siis Kesknõukogu koosolek kokku kutsuda, milleks tarwilikud korraldused teha.

A.-ü. Kesknõukoguesimehe, juhatuse liigete, sekretäri ja raudteetehaste streigikomitee liigete allkirjad.

Tallinn, 28-al Juunil 1919.

Wäljawõte rauteetehaste weo-osakonna tööliste üleüldise koosoleku protokollist 28. Juunil 1919 a.:

Meie raudtee weo-osakonna töölised, nõuame, et walitsus Ametiühisuste Kesknõukogu poolt wälja töötatud palga tariifi ja kollektiiw-lepingu makswaks tunnistaks ning töölistele tarbeaineid muretseks.

Koosoleku juhataja ja protokolli kirjutaja allkirjad.

Tehnilistel raskustel ei saadud esimeses aktis tähendatud Kesknõukogu koosolekut 30. s. k. kokku kutsuda. Tuli Juhatuse koosolekuga leppida, kes aga niitähtsat asja üksi otsustada ei wõinud, mispärast siis teisipäewal 1. Juulil s. a. erakorraline Kesknõukogu peakoosolek kokku kutsuti.

Kõnelejaid ta ühegi sõnaga ei seganud, järjelikult koosolekul midagi seadusewastast ei sündinud, mida ta pärast koosolekut ka isiklikult tõendas. Koosolek wõttis raudteelaste streigi kohta järgmised resolutsioonid wastu:

1) pöörata Tööministeeriumi kaudu walitsuse poole nõudmisega, et streikijate tööliste mobiliseerimise käsk wiibimata tagasi wõetaks,

2) raudteelastel kõik abinõud tarwitusele wõtta, seni edasi streikida, kui weel selle nädala jooksul üleüldine häältamine (referendum) tööliste hulkas toimre pandaks.

Need resolutsioonid kirjutas koosolekul wiibiw ohwitser endale ära ja tõendas weel kord, et ka neis midagit seadusewastast ei olewat.*) -o.

144.

Kui tahad teada saada, mis see saladuslik arw tähendab, siis mine raudteetehasesse. Uues ja wanas depoodes seletab seda sulle igaüks, wabrikus eneses — iga wiie wastutulija hulgast wähemalt neli. Mõni ehk arwab, et see uus süüdistus wangistatud Kesknõukogu liikmete wastu on: wabariigi walitsus andis ehk jällegi teada, et „on kindlaks tehtud", Kesknõukogu pole wäliselt waenlaselt mitte 4 miljoni, waid 144 miljoni saanud. Kuida ta's muidu raudteelaste streiki õhutada sai!

Niikaugele asjad weel läinud ei ole, arwul 144 on r a u d t e e t e h a s t e kohta teine tähendus. Niipalju, nimelt sada nelikümmend neli, oli raudteel niisuguseid „seltsimehi", kes ilma streigikomitee lubata tööle asusid ja sellega oma wendade äraandjateks said. Kuna kõik teised töölised ähwardusi nulliks paniwad, ruttasid need 144 „seltsimeest" truualamlikult käsku täitma. Ja mis said nad sellega kätte?

Sellega lõhkusid nad meie ühise wäerinna, see oli meile hoobiks seljatagant. Oma otsekoheseid waenlasi töölisteklass ei karda, nendega teab ta, kuidas wõidelda. Kuid niisuguste salawaenlastega, nagu näituseks sotsid, kes endid sõnade peal kah „tööliste" parteiks nimetawad, õiguse pärast aga würtspoodnikkude partei on, nendega on raskem wõidelda, sest nad annawad hoope seljatagant, teadmatalt.

---

*) Ja ometigi süüdistakse nüüd wangiwõetuid selisimehi raudteelaste streigiõhutamises! Wõimud Pagari uulitsalt on „Sots'i" kirjatüki wist hästi läbilugenud: Wene uulitsast Pagari uulitsale pole palju maad!

Ja niisuguse seljataguse hoobiga oma eneste wendadele said ka need 144 meest hakkama. Nad ei küsinud sellest, mis teised seltsimehed teewad, muud kui asusid sõnakuulelikult, kui peksta saanud koerad, tööle. Et nad sellega kõikide, ka endi nõudmised nurja ajasid ja tühjaks tunnistasid, et nad sellega näitasid, kui wähe ühistunnet neil weel teiste töölistega on — see oli neile kõrwaline asi.

Jõudke arusaamisele ükskord! Meie ei pea mitte igawesti käsutada olema, meie tahame ise endi üle walitseda. Meie ei taha mitte näljakannikat närida samal ajal, kui need käskijad priiskawad, ka meie tahame inimese wääriliselt elada. Ja selleks nõuame meie A.-Ü. Kesknõukogu palga tariifi ja kollektiiw-lepingut!

Ja ka teie 144, tulge meiega kaasa, sest muidu olete teie igawesed juudased! W.

Alatu wale.

Alatu wale on see, mis kodanlised lehed Eestimaa Ameti-Ühisuste Kesknõukogu wangistamise asjus kirjutawad, nii kui oleks E. Ametiühisuste Kesknõukogu üleüldisele streigile ässitanud. Eestimaa Ameti-Ühisuste Kesknõukogu ei ole mitte kunagi töölisi streigile kihutanud, kuid seda teewad just need, kes E. Am.-Üh. Kesknõukogu kallal tooresi wägiwalda tarwitawad.

Kui raudtee tehases streik lahti puhkes ja kui ühisel raudteelaste koosolekul otsus wastu wõeti, et tarwis on nõuda Kesknõukogu poolt wälja töötatud palga tariifi maksma panemist, siis pöörasi streigi komitee E. Am.-Üh. Kesknõukogu poole ettepanekuga, et Kesknõukogu streigi juhtimise oma peale wõtaks ja selleks kaasa mõjuks, et teised wabrikud raudteelaste streiki toetaks.

Kesknõukogu juhatus, niisama ka peakogu lükkas selle ettepaneku tagasi. Et aga töölistele wõimalust anda oma tahtmist näidata, kui palju töölisi streigi poolt ehk wasta on, siis otsustati tööliste seas hääletus (Referendum) toime panna.

Mis tegi aga walitsus?! Sisemise kaitse ülem Alwer keelas hääletuse ära, niisama ka koosolekud wabrikutes, mis asja selgituse mõttes toime panna taheti. Ja seda tehti selle peale waatamata, et wabariigi ajutises põhjussäädustes on öölduud — kõik tähtsamad küsimused otsustakse rahwa hääletuse (Referendumi) teel.

Kui siis siseministrilt aru päriti: kas Alweril on niisugune õigus referenduumi ära keelata ja kes temale niisuguse õiguse andis, siis wastas sisemineister: mina ei wõi midagi parata, sõja aeg, pöörake kindral-major Laidoneri poole.

Kui siis neljapäewal, 3 juulil Kesknõukogu ja kõigi ametiühisuste juhatuste ühisel koosolekul referendumi keelust teada anti, siis jäeti streigi küsimus täiesti puutumata, seda ära nähes, et meile, töölistele, mingisugust wõimalust ei anta oma waba tahtmist näidata — isegi Inglis-tööliste eeskujul mitte. Aga walitsuse agentidel ei olnud sellest weel küllalt, — oli tarwis weel tööliste esitajad wangistada ja maha tappa. Ja kohe 3. juuli öösel wangistati kõik E. Am.-Üh. Kesknõukogu juhatuse liikmed.

Wangistuse juures tarwitadi kõige alatumat ja tooremat wägiwalda. Nii tungiti nõelatööliste esitaja Saarits'e korterisse, kes ennast selleks, et wägiwallameeste käest pääseda, warjata püüdis.

Kõike seda ei näe ega kuule kodanlised lehed mitte.

Selle asemel, et asja õigest küljest walgustada, waletakse kõige alatumal wiisil, waletakse sellepärast, et see kodanlastele kasulik on, waletakse sellepärast, et liinil olewad töölised kellel sõjariistad käes on, mitte otsi kodanlaste poole ei pööraks.

Kuid pidage meeles: walel on lühikesed jalad! Streigile ässitaja ei ole mitte Kesknõukogu, waid ainult walitsuse ja kodanlaste agendid, kes wägiwalla ja alatu walega tööliste hulkasi rahutuks teewad. Ja kui minewal nädalal Dwigatel, Tselluloose ja Peetri tehas töö seisma jätsid — siis on see walitsuse agentide süü. Ja kui nüüd kõik teised wabrikud protestistreigiks ühinewad ja mitte enne tööd ei alga, kui wangistatud Kesknõukogu liikmed wabad on, kas on see siis ka Kesknõukogu süü, kelle liikmed praegu wangi koopas nälgiwad?! Ei! See on teie ja teie agentide süü, kodanlased! See on Karl Ast'i ja Kompani süü, kellega teie, kodanlased, ühiselt minewa Detsembri kuus Eestimaad inglastele müümas käisite!

Töölised, mõistke seda hinnata!!

Kesknõukogu liige.

Trükikoja omanikkude uued wassingud.

Teatawasti esinesid Tallinna trüki- ja köitmiskoja-omanikud warsti peale trükikodade sekwestreerimist kirjaoskamata manifestiga: „Trükitööline ja isamaa," milles need raswaläinud jäärad oma seisukohti kaitsta püüdsid. Aga nüüd on nad kusagilt asutawa kogu enamusparteide pinkidelt mõne adwokaadi wõi ajakirjaniku palkanud, kes neile awaliku seletuse „Tallinna trükitööliste streigi asjus" kirjutanud on, mis oluliselt palwekiri on, et walitsus

hirmu muudaks armuks ja „waesed" trükikoja omanikud uuesti täieõiguslisteks peremeesteks teeks ja neile selle kurnamise wõimaluse annaks, mis kõikidel teistelgi kapitalistidel Eestis olemas on.

Trükikoja omanikud ootawad pikkisilmi, mis walitsus selleks ette wõtab, et tööandjaid ja töölisi kokkuleppimisele wiia, mida ka asutawas kogus soowitati, „ja trükikojaomanikkude omaniku õigusi, mis Eesti wabariigis seadusandlisel teel weel kaotatud ei ole, jalule seada."

Trükikoja omanikud tahawad oma trükikodasid sekwestri alt lahti saada. Selleks see „seletus" kirjutatud ongi. Ja seda peame silmas pidama, kui nende „seletust" sisuliselt waatleme.

Seda seletust sisuliseks waatlemiseks wõtta ei ole mitte sellepärast waja, et töölisteklassile näidata, et trükitööliste streik põhjendatud ja õiglane oli. Iga tööline ja seega ka rahwas teab, et tööline õigustatud on oma wiletsa olukorra parandamiseks streikima, kuigi walitsus ja tsaari paragrahw seda ei salli.

Kui meie asja kõne alla wõtame, siis sellepärast, et trükikojaomanikkudel asutawas kogus ja seega ka walitsuses tugew kants on, sest üheksa kümmendikku neist asutustest seisab selle „omaniku õiguse" wahina, mida trükikojaomanikud taga nõuawad, sõja jalal tööliste klassiga. Ja — sellepärast ütleme meie: oleks lapsik arwata, et trükikojaomanikkude „seletus" kurtidele kõrwadele on räägitud. Isegi weetilk õõnestab kiwi, kui ta järjekindlalt ühetäpi peale tilgub. Miks ei peaks siis trükikojaomanikkude korduw ja kestew hädakisa asutawa kogu enamuse omaniku-südame lõpuks pehmeks tegema!

„Seletuse" esimene osa püüab streigi „süüd" trükikojaomanikkude pealt ära weeretada. Nemad olla kokkuleppeks wäga ja wäga walmis olnud, kui aga see kokkulepe mitte teoks pole saanud, siis töö-ministeeriumi wiiwitamiste ja lohakuse pärast.

Tööministril on oma ihuleht — „Sotsialdemokraat", kus ta õiendada, waielda ja seletada wõib, kui tal seks tahtmine. Aga mitte ainult sellepärast ei ole meil wajadust harutada, mil määral tööministeerium streigitekkimisele kaasa aitas. Sest — „seletuse" teine osa loeb wäga suure hoolsusega üles trükitööliste nõudmisi ja ristib neid — kord „täielikult wastuwõtmatateks", kord jälle — „kõige ülekohtusemateks." Tükki wiis 110—120 realist weergu on trükikojaomanikud awaldanud põhjendamiseks, et nemad ka nüüd trükitööliste nõudmisi „täielikult wastuwõtmatateks" ja „kõige ülekohtusemateks" loewad, järjelikult, ei ole neil herradel ka tänapäew miskit tahtmist trükitöölistega kokkuleppida. Teiste sõnadega, nad näeksid kokkulepet ainult trükitööliste taganemises oma nõudmistest. Ja see tähendab, et nii palju kui see oleneb trükikojaomanikkudest, ka täna kõik need streigi põhjused weel olemas on, mis 2. mailgi!

Olgugi, et trükikojaomanikud „seletuse" lõppus „kinnitawad", et „nemad omalt poolt alati (?!) walmis on töölistega kokkuleppimiseks teesid otsima," — rainwad nad wiiel weerul üksikasjaliselt siiski kõikide meie nõudmiste wastu just niisama kui kahe kuu eestki!

Nad kinnitawad, meie leping pollagi leping, waid olla „sunduslik määrus", mida meie olla tahtnud trükikojaomanikkudele peale sundida, mida aga nemad oma „kodaniku õigusi kalliks pidades" mitte nii wastu wõtta ei wõiwat!

Meie tuletame herradele trükikojaomanikkudele ja kõigile, kes „omaniku õigusest" lugu peawad ja „kodaniku õigust" (mille all nad waba kokkuleppe õigust mõistawad) kalliks peawad, — meelde 1918. aasta weebruarikuud! Mõnda aega enne seda olid trükikojad Tallinnas — natukene ära natsionaliseeritud. Eesti iseseiswa wabariigi wäljakuulutamine ja selle kannul Seckendorff seadsid nende püha „omaniku õiguse" jälle jalule. Ja — kuida tarwitasid trükikojaomanikud (ja ka teised kapitalistid) waba kokkuleppe õigust, mida nad nüüd wäga kalliks peawad, siis? Nad panid toime lokauti. Nad kruuwisid palga igasugusest näljapalgast alamale. Nad ei tahtnud isegi närustest tsaari ja Kerenski kinnituseseadustest midagi teada!

Siis need nadikaelad tallasid igasugust kokkulepet jalgadega. Siis oli see tänane „kodaniku õigus" neile alasti peremeheõiguseks! Ja need pidasid kalliks waba kokkuleppe põhjusmõtte maharatsutamist. Nüüd aga jaburdawad nad waba kokkuleppe rüütlitena.

Sellepärast ütleme meie: need herrad mõõdawad oma õigusi rublade ja markadega. Ainult seeklid on neile pühad ja kallid. Ja nende „õigused" kujunewad tasku järele.

Trükitööliste poolt lepingus ettepandud tingimised olid oluliselt nimelt leping, sest need tingimised olid rajatud kokkuleppe wahekordadele töö ja kapitali wahel. Meie ei pannud lepingus ette trükikodade sekwestreerimist wõi konfiskeerimist wõi natsionaliseerimist. Meie poolt ettepandud lepingus ei olnud midagi, mis omaniku-õigust oleks eitanud. Meie nõudsime palgatariifi kõrgendamist, palga alalist wastawust elukallinemisele, töölistepalkamise ja lahtilaskmise korra muutmist ja teatud normide järele reguleerimist, millel tööliste kohta terwishoidline tähtsus. j. n. e.

Meie ei kahtle, et need meie tingimised trükikojaomanikkude kurnamise-wõimalusi kitsendasid, kuna nad meid kurnamise eest osaliselt kaitsesid. Aga ka ainult — osaliselt! Sest meie tingimised ei olnud sihitud kapitalistliku kurnamise ärakaotamiseks Tallinna trükitööstuses. Waid ainult selle kitsendamiseks. Ja niisugune omadus on tööliste nõudmistel igakord, kui nad ettewõtjatega majanduslisesse wõitlusesse astuwad! Järjelikult, kui nüüd hädaldataksе, et meie leping pollagi leping, siis peaks see ka igal juhtumisel õige olema, kus töölised palgakõrgendust jne. nõuawad. Aga seks ei ulata

wist Tallinna trükikojaomanikkudel häbematust, et seda kinnitama tulla.

Meie andsime trükikojaomanikkudele küllalt pika tähtaja järele kaalumiseks. Ja meie alustasime streigiwõitlust, kus peremehed nii tallitasid, nagu see nende iseloomu, s. o. taskuhuwide kohane on.

Antud tähtaega jatkus neile aga ainult selleks, et ennast wastupanekule ette walmistada. Ja nüüd on nad kaks kuud streiki murda püüdnud ja meie tingimisi mäletsenud, aga arwawad ka tänagi et need täiesti wastuwõtmatad ning hirmsasti ülekohtused on. Kuid siiski on nad mehe palkanud ja lehetrükkinud, mis neid igasugusest wastutusest streigi eest puhtaks küürima peab!

Meie — trükitöölised — oleme aga wahepeal teoga näitanud, et me kokkuleppeks walmis oleme. Me oleme herra ministri Oinasega päewade kaupa tinginud, nii et silm walge peas. Ta oli peaaegu niisama wisa järele andma, kui trükikojaomanikudki. Ta pakkus 28 marka. Siis tingisime weel 1—2 päewa, siis pani ta 29 marka, siis 30 marka, kuni lõpuks 31 marga 50 penni kui maksimaalse palga peale kokku tingisime. Herra minister oli wisa kui puupealine ja suure kaukaga hall parun, aga — meie olime järelandlikud ja leppisime 34 marga asemele 31½ margaga. Meie nõudsime peremeestelt paremaid terwishoidlisi olusi. Herra Oinas sekwestreeris mõned trükikojad ja pani sinna, kus enne 10 töötas 20 ja 25 inimest higistama j. n. e. Nii hästi palga kui terwishoiu küsimuses oleme meie — trükitöölised — tegelikult järele annud. Aga nemad — trükikojaomanikud — teewad sõnu, et nad walmis olla kokku leppima, kuid wannuwad kõikide pühade nimel, et meie nõudmised wastuwõtmatad ja ülekohtused olla, see täh., et nad neid täita ei taha, s. o. järele ei anna, kokku ei lepi.

Kui neil raswaläinud kurnajatel tõsine tahtmine oleks kokku leppida streikijate trükitöölistega, siis ei oleks nad niisugust „seletust" mitte kirjutada lasknud. Waid nad oleksid tulnud meie ametiühisuse juhatuse palge, ette müts peos ja lausunud: meie oleme walmis neid tingimisi allakirjutama, mis teil sekwestreeritud trükikodades on, wõi mis teil Kalla juures on. Ja — siis oleks wõinud nende meestega rääkida!

Trükikoja omanikkude uus „seletus" on adresseeritud mitte trükitöölistele, mitte — töölistele üleüldse, waid neile, kellele „omaniku õigus" kallis on!

Nad tahawad oma trükikodasid sekwestri alt lahti saada ja sellepärast seletawad nad kui peremehed asja peremeestele peremehe keeli! Nende seletus ütleb sisuliselt ainult seda ja see „ainult" on — kõik! Nad ütlewad: miks meie omaniku õigusi kitsendati! Meie talitasime nii nagu iga teine kapitalistki talitas!

Ja — selles on neil õigus! Nad talitasid nii kui see igale kapitalistlikule kurnajale näo järele on. Aga justament sellepärast ongi neil lootusi, et nende hääl hüüdjaks hääleks körbesse ei jää!

Trükikojad ei sekwestreeritud ju mitte sellepärast, et walitsusel hale meel tuli streikijatest töölistest ja kartus, et nälg wõib nende kõhtusid näpistama hakata. Trükikojad sekwestreeriti selleks, et walitsew ajakirjandus saaks oma uimastawat mürki külwata töörahwa ridadesse ja seda sõnakuulmises hoida kodanlusele. Sellepärast ei ole walitsusel mingisuguseid põhjusmõttelikka takistusi „omaniku õiguse" jalule seadmiseks.

Ja sellepärast tõmbawadki trükikojaomanikud oma „seletuses" kõik registrid lahti.

Nad kirjutawad: „Nii wabastati suure Euroopa sõja ajal peaaegu ¾ kõikidest Eesti trükitöölistest sõjawäe teenistusest (anti ajapikendust, mis kuni sõjalõpuni kestis); huwitaw oleks ka teada, kui palju trükitöölisi praeguses Eesti wabastamise sõjas lipu alla on kutsutud; meie teada on aga suuremalt jaolt neile kõigile „ajapikendust" antud, kuna selsamal ajal teised töölised ja „neetud kodanlased" waenuwäljal wõideldes oma werd peawad walama. Trükitööline aga mõnutseb kodus ja sepitseb uusi „lepinguid", mille abil oma muidugi eesõiguslist seisukorda weel mõnusamaks muuta, kus isegi töökoja omanikule enam muud õigust ei jäeta, kui ainult iga nädalas palgamaksmise õigus." —

Nad jätawad muidugi ütlemata, et 1) just see ajapikendus trükikoja omanikkudele wõimaluse andis tööd ja tähendab, ka kurnamist ja ka taskute täitmist jatkata ja segamatalt edasi toimetada ka siis, kui teised wäiksed ja keskmised ettewõtted, mis niisama suure kapitaliga töötasid, töölistepuudusel seisma jäid ja oma enamuses enam ei toibunudki; ja 2) et needsamad trükikojaomanikud, kes trükitööliste peale näpuga näitawad: ennäe ajapikenduse meest! — ise ka, tähendab, ajapikendusel on!

Trükikojaomanikud riputawad oma isamaa armastuse suure kella otsa, aga meie küsime neilt patriootidelt nende eneste sõnadega: „kui palju on trükikojaomanikke praeguses Eesti wabastamise sõjas lipu alla kutsutud?" Kui mitu meest on teid wäeliinil Wenemaa tööliste wastu sõdimas, et trükikojad uuesti üle wõetud ei saaks, nagu aasta poolteise eest?! Trükikojaomanikkudest isamaa kaitsjate arw on niisama suur kui nende ümarik kõht — suur null!

Ja teiseks küsime meie neilt trükikojaomanikkudelt, kellede trükikojas töö juba 2 kuud seisab, kas on üksi teist, isamaalased, juba rahwawäe komisjoni ees käinud?! Teie trükikojad ei tööta, seega on ka teie ajapikendusel põhi alt wõetud. Miks logelete Teie, raswased patriootid, Wiru uulitsal ja sepitsete „seletusi" selle asemel et sinna minna, kuhu te meile teed näitate?!? Kas Teie logelemine on ainult sellega õigustatud, et teil on waja streiki murda?

Ja kolmandaks küsime meie neilt patriootidelt, kelle trükikojad sekwestreeritud on, kas olete teie juba rahwawäe komisjonis ära käinud? Kas teie logelemine on sellega õigustatud, et teil tegemisi on trükikodade lahtikangutamisega sekwestri alt?

Miks ei lähe miilits neile wäeteenistusest kõrwale hoidjatele nende kohuseid meele tuletama, mida nad teiste suhtes suure kella otsa riputawad? Wõi on streigi murdmine ja sekwestri mahaseletamine — „riigikaitsetöö“?

Seltsimehed trükitöölised! Kui teie neid ülipatriootilisi wäeteenistusest kõrwalhoidjaid trehwate nägema, tassige nad rahwawäe komisjoni ette! Niisugused lihawad kodanikud on wäeliinil punaste palge ees just oma parajal kohal!

Nagu öeldud, trükikojaomanikud tõmbawad kõik registrid lahti ja sellepärast on nende „seletuses“ meie streik muidugi ka ikka poliitiline salasepitsus ja poliitiline streik, aga selle wastu waidlemiseks pole meil tänapäew waewa näha tarwis, sest „Maaliidus“ nr. 121 seisab:

„Streik juukselõikamise ja habemeajamise ärides on peale hakanud. Streigi põhjused on **enam-wähem** majanduslist laadi, kuigi wäike **poliitiline tagamõte ei puudu.**“

Muidugi, kui inimesed pügamata palgega ja pikkade juukstega jääwad, siis on neil — Wene nägu ja sellepärast on see streik tinginata „poliitilise tagamõttega.“! Mis siis weel trükitööliste streigist ütelda!!!

Trükikojaomanikkude seletus on palwekiri Eesti kodanlusele, et see nende „omanikuõiguse“ uuesti jalule seaks. Aga seda tugewamine peame meie — trükitöölised, oma streigi nõudmistest kinnipidama! Just selle tõttu, et meie tugewasti organiseeritud oleme, olemegi meie osalt juba kätte saanud paremad palgatingimised, kui see teistel töölistel on. See on ka neile toeks ses mõttes, et meie wõitlus teistele töölistele näitab, et ainult streigiga niisugust tariifi kätte saab, mis elukallidusele wähegi wastab!

Wõitlus — lõpuni!

Laduja.

Kui sõbrad tülli lähewad.

Päris hea asi, kui endised sõbrad waheſt tülli hakkawad. Siis saab nende tegudest niisuguseid pärleid kuulda, mis muidu seitsme luku taga warjul hoitakse. Mis ühel nõul koos tehtud ja milles mõlemad süüdlased, sellest waigitakse kokkuräägitult. Juhtub aga tülituhinas üks pool ettewaatamatalt koos toimepandust pettusest paar sõna kaotama, pealegi teisele etteheiteks, siis on kindel, et asi päewawalgele tuleb. Teine juba wõlgu ei jää.

Nii oli lugu Tallinna linnawalimistel, kus kõik erakonnad teineteist häältepüüdmise tuhinas tõrwasid, kuidas aga keegi oskas, kus teineteist lausa kelmideks ja warasteks ristiti, kuna lõppude lõpuks erapooletu pealtwaataja otsusele jõudis, et kõikide näpud linna pirukale külge olid hakanud, olgu ta sotsialist-rewolutsionäär, sotsialdemokraat, wõi maa — ehk taewaliitlane. Linna piruka jagamise peale on nad kõik ilma erandita õppinud meistrid.

Analoogiline juhtumine tuli neil päiwil asutawas kogus ette, kuid siin tulid awalikuks suuremad saladused. Asi on järgmine.

„Iseseiswa ja rippumatu“ Eesti wabariigi walitsuse seniised truuimad liitlased — Balti parunid oma käsikutega, kelledele siiamaani, kui ustawatele enamluse wastu wõitlejatele, tasuks selle eest peaaegu endine okkupatsiooni aegne woli edasi oli jäetud — need liitlased hakkasid korraga wärskelt küpsetatud wabariigile kolli tegema. Asutawas kogus hakati niisugust endiste liitlaste tegewust arutama ja leiti, et see nendest küllalt wiisakas ei ole. Arwati aga, et kui parunite esitajale asutawas kogus lisapalka lubada, siis ehk see oma mõttewendadele soowitab pealetunginimist praegu seisma panna ja paremat aega oodata. Ja meie „sotsialistliku“ enamusega wabariigi walitsus kinnitas lisapalga krediidi kohe.

Kui nüüd nende seniste liitlaste tegewust mõnitati ja salaja kahetseti, et endist wiisi käsikäes ei saa kommunismi punast tonti eemale tõrjuda sellest kurnajate ja sahkerdajate paradiisist, mida Eesti demokraatlikuks wabariigiks kutsutakse, astus endine, ajutiselt puhkusele lastud wabariigi president üles ja ütles:

„Kuradi pärast, minu herrad, ärge tehke nii suurt kometit. Teawad ju kõik, et meie ja nende wahel suurt wahet pole. Kui juba, siis juba. Lähme parunite poole üle, kutsume omale mõne tubli Mannerheimi kindraliks ja ajame punased Moskwast wälja. Siis alles wõime rahul olla, et meid töölste kurnamise juures keegi ei sega!“*)

Kuid meie rewisionistlikud ja ortodoksaalsed sotsialistid (nendeks ristisid nad endid muidugi ise) ei olnud niisuguse awalikkusega peri. Niisuguseid asju peab tasa ja targu toimetama. Umbes nii, kui jõulu aegu, kui keegi sellest ei teadnud, et wabariigile kuningat käidi kutsumas. Ja et tõrjuda rahwa silmis niisugust asja enesest wõimalikult kaugele, tõusis ex-ortodoks sotsialist Ast üles:

„Meie — sotsialdemokraadid — protesteerime selle wastu, kui tahetakse luua mingisugune wäerind, millest meie mitte ei tea (sic! H. W.), kuidas see kujuneks, ja nõutada kõrwalist ülemjuhatajat, mis tähendaks mängida meie iseseiswusega kõige andeksandmatal kombel.“

„Kuid waewalt oli sõna tal lendu läinud, heameelega oleks ta selle rinnus warjul hoidnud“ — kui Päts uuesti kui kättemaksja ingel kõnetooli astus ja sotsialdemokraatide kahepaiksuse seina naelutas.

Kui Eesti punased wäed Tallinna all olid, siis ruttasid sotsialdemokraadid esimestena Inglis admirali kajuti ukse pakku kulutama, truualamlist palwet ette kandes, Eesti iseseiswat ja rippumatut (õhusseiswat ja rippuwat) wabariiki Inglis imperialistide kõigewägewama käpa alla wõtta, teda kapitalismi puhastustules sotsialdemokraatide ret-

---

*) Wõib olla, et toodud sõnad just täitsa punkti pealsed pole. Mõtte õige edastandmise eest wõib aga wastutada.

septi järele kommunismile walmis küpsetada ja siis armust Eesti sotsialdemokraatidele tagasi anda. Ligusega küsis Päts, kui seda mõni kuu tagasi teha wõis, miks siis ka nüüd mitte, miks siis nüüd protesteeritakse?

Asi seisab selles, et jõulu ajal see maa äraandmise plaan telgitaga tehti, nii et rahwas sellest midagi ei teadnud. Siis istus maapäew salaja koos ja tema otsuseid stenografistid üles ei kirjutanud. Kuid nüüd tuli aruanda omast tegewusest asutawas kogus, teades, et mis räägid, ka rahwas teada saab.

Ja siis lõid sotsialdemokraadid omale wastu rindu, tõstsid omad silmad üles Rei-bei poole ning saatsid oma prohweti wälja protesteerima: meie — need kuulsad Eesti sotsialdemokraadid — ei luba oma wabakurnamise paradiisi iseseiswusele liiga teha!

Kuid ka maaliitlastel sai hing täis: mis ja petad oma mehi! Kui meid keegi ei kuula, räägid ühte, tuled rahwa ette, laulad teist. Teadku siis wähemalt kõik, et ka teie niisamasugused isamaa äramüüjad olete, kui meie. Ühes saadud, ühes söödud!

Ja sotsialdemokraadid ei teadnud enam, kuhu waadata, sest Päts rääkis tõtt. Kui nende prohwet wastamiseks üles tõusis, oli ta eelmise kõne paatos wist färbitud: „Waadake, mu herrad, seisukord oli siis hoopis teine.“ Õigus, siis wõis salaja kupeldada Eesti töörahwaga, nüüd tuli aga awalikult üles astuda. Päts tegi suure wea, kui ta ette ei pannud, koosolekut kinniseks tunnistada, siis oleks tema ettepaneku peale ühise frondi üle teistmoodi waadatud.

Jõulu ajal seisid sotsialdemokraadid alternatiiwi ees, kas töörahwa walitsus, wõi Inglis imperialistide ja börsekuningate wägiwald. Nad walisid wiimase, ilma et sealjuures silma oleks pilgutanud. Tasuks lootsid nad ju Inglis wõimumeeste uksehoidjateks ja saapawiksijateks saada. Töörahwale aga lubas seesama nende prohwet Ast „Estonia“ koosolekul Inglise wõimumeeste wolitusel tina. Ja kui see korda ei läinud (mitte töölistele tina andmine — sellega saadi hakkama, waid sotsialdemokraatidel saapawiksijate koha saamine), siis polnud siin tõesti mitte meie maapäewa mehed süüdi. Nad tegid mis wõisid, et aga Eestit ära müüa, ja kui tol ajal Inglise imperialistid ei usaldanud seda armast Eestit oma lüpsilehmaks wastu wõtta ning Asti ja Ko. tühjalt tagasi saatsid — seda ette äranägemist ei wõi ju keegi meie poliitika jõngermannidelt nõuda.

Ex-ortodoksi Asti ülewaltoodud laused on wäärt, et sotsialdemokraatline partei nad kiwisse rauks. „Meie — sotsialdemokraadid — (Jõulu ajal ortodoks Ast ei mäletanud, et ta ennast sotsialdemokraadiks nimetab!) protesteerime, kui tahetakse luua mingisugune wäerind, millest meie ei tea, kuidas see kujuneks“. Muidugi, meie sotsialistlised mardisandid teawad üleüldse wähe tõsisest poliitikast, kuid et nad ei teaks, kuidas niisugune wäerind wälja kujuneb, seda waletawad nad, waletawad sealjuures teadlikult, nagu nad seda ikka ja alati on teinud.

Nad waletawad, sest nad ei julge selgesti oma sihti wälja ütelda. Nad teawad wäga hästi, et Pätsi poolt soowitatud ühine wäerind seesama saab olema, mis praegu Gatschina sihis tsaari trooni ülesehitamisega waewa näeb. Kuid see Pätsi poolt soowitatud ühinemine parunitega oleks liig arusaadaw, kuna nüüd enamwähem Põhja Korpuse warjus edasi saab töötada Suur-Wenemaa ülesehitamise juures. Sotsid teawad wäga hästi, et see ühine wäerind tähendab töölistele weel hullemat tagakiusamist kui praegu, masselisi mahatapmisi ja kontsentratsiooni laagridesse wedamist. Ja seda awalikult heaks kiita nad ei julge, salaja — see on teine asi. Alles rahwa ees, nähes töörahwa wiletsusi — peidawad nad endid leksikonide taha, kui jaanalinnud pea tiiwa alla, ja jampsiwad demokratismist.

See tähendaks „mängida meie noore iseseiswusega kõige andeksandmatal kombel.“ Aga kui needsamad sotsid ühes maaliiduga käisid Inglise admiraali püksa paitamas, et see neid hirmsate kommunistide eest kaitseks ja Eestimaa Inglis kapitalistidele maksuta kurnamiseks wastu wõtaks, ega siis selle „iseseiswusega“ ei mängitud, siis sündis see ju kõik „äärmise häda sunnil“, sellepärast, et „seisukord tõesti raske oli!“ Siis polnud seda ju imeks panna!

Sotsialdemokraatidele oli see häbiasi siis aru saadaw ja selge, nagu ka nüüdki, töölistele; aga mitte. Sotsialdemokraadid on nüüd ka walmis, et ärahoida kommunismi, et takistada töörahwast wõimu enese kätte wõtmast, et kindlustada kapitalile igawesti waba kurnamise õigus, kummardama igaühte, kes see ka ei oleks, kui ta aga neid sellest hirmsast hädast peastaks. „Äärmise häda sunnil“, s. o. siis, kui kapitalistide tulekindlad kapid, ja pankade diwidendid hädaohus on, kui neile siis anda walida, kas töörahwa diktatuur kodanluse üle, wõi wana tsaari surwe töölisteklassi üle, ka siin on sotsialdemokraatide wastus ette teada. Kümmekord ennem lepiwad nad Koltshakiga wõi Denikiniga kokku, kui et sellega rahule jääwad, et töörahwas ise enda üle walitseks.

Wene wähemlased tegid otsuseks kõige jõuga olla liitlaste sõjariistus segamise wastu Wenemaa asjadesse. Meie „pisikesed“ käiwad aga samal ajal nendesamade liitlaste juures sõjalist abi oma maa töörahwa weristamiseks palumas. See on sotside Lääne-Europa waimus wälja koolitatud sotsialismus, millele „iseseiswa ja rippumata“ wabariigiga hinge tahetakse sisse puhuda.

Sellest selgub ehk mõnelegi, kui palju meie kodanlust ühes „Sotsialdemokraadi“ poolt sotsialistliseks ristitud töörakonnaga ja sotsialdemokraatidega enestega huwitab see kuulus „iseseiswus ja rippumatus“, mida proklameeritakse juba üle aasta küll saadikute, küll komisjonide, küll teiste abinõude läbi — Eesti töörahwa kulul. See on neil sahkerdajatel ainult kihutusabinõuks, ainult trumbiks nende wale ja pettuse mängu juures. See „ise-

seiswuse" kuulutamine ajalugu moonutawate „seletuste" kaudu on neile wiigileheks oma alasti kurnamisele põhjendatud klassi ülewõimule. Selle wiigilehe taga on kodanlusel kergem oma surwet uuesti maksma panna ja kindlustada, selle taga on sotsialdemokraatidel kergem maaliitliku walitsuse kursi jatkata, nagu herra siseminister Oinas — nime poolest ka sotsialdemokraat — ministeeriumi teenijatele (wäikekodanlise bandele!) seletanud.

Kui aga töörahwas, arusaades neist sahkerdajatest ja petjatest, wõ'mu enese kätte ähwardab wõtta ja sellega herraste hõlpsat elu segada, wijatakse iseseiswuse wiigileht rutemini nurka ja jookstakse üksköik, kelle juure, pakutakse ennast, kui uulitsalibu, esimesele wastutulijale, et aga alalhoida oma wõimu, ühes sellega muidugi ka oma pungil rahataskuid. Siis on see „iseseiswus ja rippumatus" — null!

Nende wilsast peate teie neid tundma! Pidagem seda meeles, töölised!

H. W.

Wäike weste.

Mene—mene—tekel. . .

Minewal aastal, ühel koosolekul tähendas keegi sotside parteile, et nemad omal ajal saksa junkrutele kõwera sõrmega kutsuwa liigutuse olewat teinud: — „Komm! komm!" Tule ja okkupeeri Eestimaad.

Siis protesteeris herra Rei täis tulist wiha, tööliste partei nimel, niisuguse wale ja laimduse wastu. Nende partei, kui tõsine tööliste eest wõitleja, wõidelda alati kõiksugu okkupatsioonide wastu, tulgu see kust poolt tahes, jne.

Asutawa kogu koosolekul 17. juunil wiskas sõber Päts sotside parteile jälle sellesarnase „wale", „komm, komm", näkku.

Nimelt tõendas maaliitlane Päts, et sotsid ajutises walitsuses olles, jõulu ajal, nii wäga olla soowitanud Eesti wägesid Inglise ülemjuhatuse alla anda, ja ühes maaliitlastega käinud Inglise admiralile oma palwet ette kandmas.

Miks inglased tol korral nende palwet kuulda ei wõtnud, sellest teawad muidugi „tööliste eest wõitlejad" ise kõige paremine.

Pätsi teadet omal poolt täiendas sotside partei juht Ast weel sellega, et nemad mitte ainult Inglise ülemjuhatust Eesti sõjawäele ei olla palunud, waid et Eestimaa saaks inglaste poolt okkupeeritud.

Tähendab, tööliste eest wõitlejad palusid neid Eestimaad ja töölisi peastma, kelle kohta seesama Ast ühel koosolekul tähendas: „Oleks sel ajal, kui Inglise laewad Tallinna alla ilmusid, meil töörahwa walitsus olnud, siis oleks Tallinna uulitsatel alles tööliste werevjad woolanud jne."

Need on faktid mis E. S. D. tööliste partei kohta selget keelt kõnelewad, ja neile omalt poolt midagi juure lisada, oleks ülearune.

Kõik suuremad ameti-ühisused üle terwe Eestimaa on E. S. D. tööliste parteile, tema „kasuliku" teenuste eest oma mene, mene, tekel ütelnud, on nende telgitaguse töö „õigeks" tunnistanud. Ja teist otsust ei wõinudki organiseeritud töölistelt oodata, nende kohta kes Eesti töölisi käiwad kõiksugu imperialistlistele okkupatsioonidele kupeldamas. Kes töölise kuue selga ajawad, Londoni ja Parisi sõidawad Eesti töölisi müütama.

Kuid leiab siiski weel töölisi, kes sellest tööliste-partei telgitagusest töörahwa werelaskmisest ei ole jaksanud aru saada.

Leidub weel töölisi, kes arusaamatuses ainult nime järele otsustawad.

Seltsimehed töölised! Kõik ei ole kuld, mis hiilgab, ja kõik ei ole tööliste kasude kaitsejad, kes oma sildile kirjutawad „Tööliste partei". Aeg on selg pöörata nendele, kes ütlewad: Ärge tehke mitte minu tegude, waid minu sõnade järele, ehk ärge otsustage mitte minu tegude üle, waid käige minu sildi järele, ja öelda E. S. D. tööliste parteile . . . mene, mene, tekel . . .

Mart Saarits †.

Tööliste liikumine — sotsialne liikumine.

Hubert Lagardelle*)

Pole waja kaua seletada, et tööliste liikumine praeguse ajalooliku liikumise keskkoht on. Marksi kriitika pani küllalt kindlalt seisma olukorra, et proletariaat ajaloo kandja on. Kuna ta ajub walmistuse protsessi südames, s. o. seltskonna keskkohas, kannab ta oma õladel terwet kapitalistlist ilma ja iga tema wäiksem kui liigutus wapustab terwet sotsialset korda. Et ta töostuse arenemise produkt on, siis läheb ta sellega ühes edasi: nende saatused ühinewad. Teel tulewiku poole läheb ta kõikidest teistest klassidest ette, tema annab oma rütmuse sotsialse rewolutsioonile, tema on ainukene rewolutsiooniline klass.

Seda tõde wõib kinnitada ühtemoodi jaatawalt ja eitawalt waatepunktilt. Proletariat purustab, kuid samal ajal ka ehitab. Kuna ta häwitab kodanlised asutused ja kodanlise ideoloogia, toob ta ellu uued asutused ja uue ideoloogia Ja just selles kahekordses tegewuses: kapitalismi eitamises ja sotsialismi wäljatöötamises seisabki tema ajalooline ülesanne. Pole raske arusaada, miks just proletariaat ümub ainsa kodanlist korda purustawana jõuna. Kõigist teistest klassidest seisab ta üksi paratamata huwide wastolus kapitalistide klassiga. Kõik teised kannatajad klassid, talupojad ja wäikekodanlased, wõiwad enam-wähem ühineda ühiskondliku surwega, mille aluseks on tarbeasjade wal-

*) Hubert Lagardelle — üks tähtsamatest Prantsusmaa rewolutsioonilise sündikalismi esitajatest.

mistus abinõude erakondlus. Kuid töölisteklassil pole seal ei kindlat seisakut, ei lahket kohta. Proletariaat, kui klass, on oluliselt kapitalistliku korra raamides igawesesks mõistetud olema kahesuguses osas: walmistaja klassi ja kurnatawa klassi osas, ilma et tal oleks lootust wabaneda. Mõned tema liikmetest wõiwad ehk eraldi wabaneda, terwena on ta aga ahelaga seotud, kui Prometheus kalju külge. Kapitalistlise korra alleshoidmine ja proletariaadi wabastamine ei mahu kokku. Igasugune katse wabastada tööliste klassi, millel pole sihti alusteni ümberpöörata kapitalistlist korda, on asjata töö. Töötajate klass saab wabaks orjusest ainult põhjaliku sotsialse pöördega, mis muudab tarbeainete walmistamisabinõnd eraomandusest seltskonna omaks. Selles seisab klassi-wõitluse mõte. Pidagem meeles Marksi sõnu: „Ajaloo paha külg teeb ajalugu". Ainult käesolewa surwega rõhutud klassid wõiwad teda uue korraga wahetada. Ja selles mõttes on ainult proletariaat praeguses seltskonnas alalises rewolutsioonilises käärimises.

Riisamuti on tema ainukene organiline jõud, wõimulik uue korra wäljatöötamiseks. Püüdes kätte saada oma lõpusihti — walmistusabinõude ekspropriemimist, walmib ta praegu oma tulewasele ülesandele. Mitte ainult ei wõitle ta praeguste majandusliste, õigusliste ja poliitiliste wahekordade enda kasuks muutmise eest, waid ühes sellega organiseerib ta ennast täitsa iseäralistesse grupedesse ja sünnitab ainult temale omased asutused ja aated. Ikka rohkem ja rohkem läheb proletariaat oma sündikaatidesse, oma sündikaatide ühisustesse, oma töö-börsedesse ja oma kooperatiiwidesse, püüdes mitte midagit wäljast laenata ja lootes ainult oma enese jõu peale. Sel wiisil lahutab ta ennast iga päewaga ikka rohkem kapitalistlisest riigist ja sünnitab pika peale töö riigi kapitalistlises riikis. Ja just sellepärast, et ta pikkamisi edendab enese uut organisatsiooni ja uusi mõisteteid, just sellepärast, et temas progressiwselt walmiwad kõrgemad elulised wormid — autonomsed majanduslised asutused, wastawate õigusliste ja moraalsete süsteemidega — wõimaldab ta sotsialse korra tekkimist. Wõib ütelda, et tööliste klass kannab enese uut inimest mitte ainult majanduslises mõttes, waid ka olles moraalsel waatepunktil.

Sellest selgubki, miks sotsialne liikumine tööliste liikumise — selle suure sotsialse ümberehitamise ajaloolise teguri alla on korraldatud. Mõnikord waadatakse päris ekslikult sotsialismi, kui filosoofiliste ja idealoogiliste wainusünnituste produkti, ehk kui riikliste asutuste progressiiwse edenemise peale. Selle wastu, praegune sotsialne liikumine wõidab kapitalistliku korra just sellepärast, et ta on töölisteklassi enese sünnitatute, kõige praegusega wastolus seiswate asutuste, aadete ja tundmuste ühine saadus.

Ning just sellepärast, et tööliste liikumine on sotsialismi algus ja lõpp, peab ta oma mõju alla heitma kõiki neid, keda praegune surwe mässule õhutab. Need wiimased on iseenesest liig jõutud selleks, et häwitada ja muuta uueks kord, milles nad kannatawad. Neil tuleb minna rewolutsioonilise proletariaadi kooli, töötada temaga koos tema klassi töös ja minna temaga ühes ajaloolise edenemise sihis. Tõlkinud H. W.

Tööliste elu.

Peetri tehasest.

Meil oli 16. juunil wäikese grupe poolt saadetud kolm inimest wabriku direktori juure järelpärimisega, kas wiimane ei oleks nõus, et esmaspäewal, 23. juunil wabrikus tööd ei oleks ja see päew kuidagi õhtuste ületundidega saaks ära tehtud. Põhjendades sellega, et paljud Jaanipäewal maale sõidawad ja kui esmasp. 23. tööd ei oleks, siis wõiks 3 päewa korraga ära olla. Selle nõudmisega oli wabriku walitsus täieste päri ja pani mõni minut hiljem wabrikus kuulutuse wälja, et esmasp. 23. juunil s. a. — tööliste palwe peale — wabrikus tööd ei ole ja selle asemel tehakse teisip. 17. juun. kella 5-ni, 18., 19., ja 20. juunil kella neljani tööd. Lugedes seda kuulutust, mis mõnegi mehe wihale äritas küsisiwad paljud mis pimesiku mäng see on, ja kes seda on palunud ja kus on need, kes palusid. Kuid palujad olid wist kuskil kõrwal — neid ei nähtud. Paljudel oli see päris õnneks, nagu mõned majaperemehed ehk selle mõttega mehed hõõrusid käsi ja tundsid endid üli rõõmsad olewat, et nüüd ometi on see ammu igatsetud ületunnitöö maksma pandud. — Mõned arwasid jälle, et küll palumas ise käinud ei ole, aga ega ta paha asi ka pole — seda aega wõib kasulikult ära tarwitada, wõib wahest mõnda weikest sahkerdamist ettewõtta, linnast maale ja maalt linna j. n. e.

Teisip. 17. juunil lahkusid töölt kell 3 umbes saja inimese ümber, kuna suurem osa tööle jäid ja wabriku walitsus oli seda silmapilku nii kasulikult ära tarwitanud, et laskis toru läbi terwe linnale teada anda, et Peetri tehases 10-tunniline tööpäew maksew on. Waesed orjad aga, kes teie julgesite enne lõppu töölt ära tulla, teid ootab piits! Järgmisel päewal kutsuti meister P. juure need, kes olid kell 3-ära läinud ja noomiti neil pea täis. Peale seda hirmutust oli ainult mõnel üksikul julgust kell 3 ära tulla. Kes tahtis kell 3 ära tulla, see pidi omale luba muretsema, muidu ei lastud wärawast läbi, kuna ta nummrit sel õhtul kätte ei saanud, waid seda teisel hommikul, trahwiks, pool wersta tagasi, kontrollkassasse wiima pidi. Seltsimehed, ärge müüge endid, sest iga niisugune samm on teie wastastele õnneks.

— — Tööline.

Maieri wabrikust.

Truualamate pühadekink.

Richard Maieri keemia wabrikus on mõned mehed kellele isesugune lahkus wabriku walitsuse poolt

osaks on saanud, nimelt meistrid ja kuumehed. Need isewärki elukad saawad mingisugust „pühade kinki“ kaks korda aastas oma kuupalga suuruses, mis seesugustele meestele muidugi wõimaluse annab pühade ajal paremaid suutäisi maitsta, kuna waene tööline sellajal ikkagi oma igapäewase kolme roaga, silk-wee — leiwaga leppima peab. Mispäraft niisugune wahe tööliste ja meistrite ning kuumeeste wahel, mispäraft just niisugune lahkus ja heldus nendele meestele wabriku walitsuse poolt, kas mõne iseäralise teenuse wõi temale saba liputamise eest wiimaste poolt? See on igatahes wana tsaari aja mälestuse jätis, mida töölistel tingimata tuleks korraldada. O. W.

Peale selle on üks agaramatest kuumeestest sealsamas omale piibutöötuse sisse seadnud, kus juures ta umbes pooltosinat piipusi igapäew turule saadab. Paar nupukat meest nendest on aga hoopis isesuguse ettewõttega toime saanud, nimelt karjakaswatusega. Lugeja saab ehk wast imestama, kuidas wõib karjakaswatamisega — wabrikus hakkama saada. Kuid lähemalt järelwaadates polegi see nii keeruline ettewõtte, muidugi ei ole nende karielajad mõned sarwekandjad- wõi harjasloomad, waid esialgseks katseks on nad endile ainult kodujänesed soetanud, kes kuigi suuri tallisi ega lautasi ei tarwita, keda lihtsalt pakk-kasti wõib panna, aga siiski nende söötmine ja jootmine hoiab neude omanikka igapäw mõneks ajaks töö juurest eemale. Kõigiti kasutoow ettewõte meie wäikese riigile!

Ajalehta lugedes paistab silma, et meil tulewikus wäiketöötuse peale suuri lootusi pannakse. Kaubanduse ja töötuse ministeerium peaks just eestkätt Maieri meeste wäiketöötuse edenemiseks krediiti määrama, millel ka mitte wäike tulewik ei wõiks olla. Esiteks ei pruugiks meie suitsumeestele wäljamaalt enam piipusi sissewedada, ega meie kallist waluutat raisata, teiseks, kunstsõniku asemele, mida ka wäljamaalt sisseweetakse, saaks Maieri meestelt koduloomа sõnikut, mille eest ka meie põllumehed tänulikud olekſid. Seesama.

Ametiühisuste tegewus.

Eestimaa Ameti-ühis. Keskõukogu peakoosoleku protokoll 26. juunil s. a.

Koosolekule on ilmunud 49 esitajat, 36 am.-üh. ja 13 wan. nõukogude poolt.

Koosolek algas kell 7 õhtu.

Päewakord:

I. Eelm. prot. kinnitamine.
II. Peakoosolekute alguse aja äramääramise küsimus.
III. Uue juhatuse ja asjaajaja kinnitamine.
IV. Sissetulnud kirjad.
V. „Töö Hääle“ hinna tõstmise küsimus.
VI. Aruanded.
VII. Walimised.
VIII. Mitmesugused läbirääkimised.

I. Eelm. prot. kinnitati ilma muutmata ära.

II. Peakoosol. alg. aja äramäär. küsimus.

Seda tähele pannes, et Keskõukogu liikmed korratumalt koosolekust osa wõtawad, hiljaks jääwad ja ei ilmugi, otsustati: sel juhtumisel, kui keegi esitaja 2 korda koosolekust puudub, sellest wastawale am.-ühisusele ehk wan. nõukogule teada anda.

Koosoleku algus kella 6 peale õhtu määrata ja pool tundi peale koosoleku algust mandat komisjoni poolt nimede ülesmärkimine seisma panna.

III. Uue juh. ja asjaajaja kinnitamine.

Esimehe poolt anti teada, et juhatus oma ametite jagamise juures on otsusele jõudnud, et selle asemel, et esimees palgaline oleks, tuleb wäljaspoolt asjaajaja palgata, milleks ka kohane inimene on leitud. Ametite jagamisel on jäenud:

Esimeheks Hannus, tema abiks Peskmann, kassapidajaks Pärtel, abiks Schmidt, kirjatoimetajaks Amisep, t. abiks Oun, ilma ametita jäi Saarits. Asjaajajaks on otsustatud wõtta s-mest Hammeri.

Otsustati juhatust, praeguse ameti jagamise juures, kinnitada ja ühtlasi juh. poolt ettepandud smest Hammeri 1. juulist Keskõukogu asjaajajaks palgata.

Ühes sellega anti juh. poolt teada, et seda tähele pannes, et Keskõukogul nii mõneski asjus õigusteadlist abi tarwis on, otsustati smest Maasikat E. A.-ü. Keskõukogu alaliseks õigusteadlaseks wõtta.

IV. Sissetulnud kirjad.

Toitlusministeeriumi kiri, wastuseks Keskõukogu ettepaneku peale, lisaleiwa normi harilise normini suurendamise üle, et wõimalik ei olla lisaleiwa normi suurendada. Pealegi saada wab. ühisuse all töötawad töölised peale lisaleiwa weel 1/2 naela leiba ja kroonu asutustes töötajad selle lisaleiwa asemel 25% palgakõrgendust.

Otsustati see kiri „Töö Hääles“ awaldada.

2) Töö ja Hoolek. min. kiri tammepakkude wäljawed asjus Wene Balti tehasest, et seekord on Keskõukogu märgukirja peale tammepakkude wäljawedu seisma pandud.

3) Puutööl. am.-üh. kiri wäiketöökodades töötajate tööliste kinnituse küsimuse otsustamiseks.

Otsustati juhatuse ettepanekuga ühinedes 4. Juulil koosolek ära pidada.

4) Sms Warfolomejewi kiri, kus ta ennast lehe majand. komisjonist ära ütleb, ühes seletusega selles asjus. Otsustadi majand. komisjoni uus liige walida.

5) Juukselõikajate äriteen.-am.-üh. kirjad, et 21. Juunist streik on alganud ja kas ei oleks wõimalik Keskõukogu poolt ainelist abi saada. Juhatuse poolt tehti ettepanek, et saaks komisjon walitud, kes streigi käiku ja nõudmisi selgitaks, wõimalikul korral lahendamiseks sammusi astuks, abiandmist korraldaks, ühtlasi ka järelkaaluks kas on wõimalik streiki läbiwiia wõi tuleks lõpetada.

Teine kiri sellesamas mõttes Raamatu köitjate poolt, kus streigi käiku ja abiandmise küsimust

selgitakse ja palutakse Keskнõukogu poolt 14.800 m. abiandmiseks määrata.

Otsustati need küsimused lehes harutusele wõtta.

Peale pikemaid läbirääkimist otsustati Juukselõikajate äriteenijate streigi asjus juhatuse ettepanekuga ühineda ja komisjon walida, kes Juukselõ. äriteen. a-ühisusega läbirääkimisesse astuks. Juhtumisel tarwisminewa abi küsimus Keskнõukogu koosolekuks jätta, kui komisjon oma tegewusest on aru annud. Raamatuköitjatele abi andmise asjus kus juures läbirääkimistel muu seas ette toodi, et abi saamise juures ei tohiks õppinud töölise ja õpilase wahel rohkem kui 6 m. olla, praegu makswa palgatariifi nat. järele. Otsustati Raamatuköitjatele kohe ühe nädalise abi, Keskнõukogu kassast ära maksta ja praeguse, kui ka edaspidi tarwisminemise abiraha summa ühisuste wahel proportsionaalselt ära jagada.

Abiandmine, kui ka muu korraldus otsustati komisjoni hooleks jätta, keda selles asjus otsustadi walida. Keskнõukogu juhatusele määrati 4000 m. (neli tuhat marka) krediiti abiraha wäljaandmiseks.

V. Aruanded.

1) Sms Allika aruanne Kadrina ja Asserini tsemendiwabrikutes käimise üle. Aruandest selgus, et Kadrinas ei ole sellega kokku saadud, kes soowib am.-ühisuse asutamise pärast läbirääkida. Asserinis koosolekul, mis am.-ühisuse asutamiseks oli kokku tulnud, on otsusele jõutud, Asserini tsemenditööliste ühisust asutada. Millega kohe algus tehtiud, ajutine juhatus ära walitud j. n. e., üleüldse olla ühisuse asutamisest waimustusega osa wõetud.

Aruannet ära kuulates toodi ette, et lähema aja ülesandeks jääks alalise instruktori küsimus.

2) Raudtee liidu esitajate aruanne. Aruandest selgus, et liidu juhatusel juba liidu ümber organiseerimisega alustus on tehtud ja üleüldse agaramalt tööliste seisukohast tööle asunud on.

3) Keskнõukogu majanduskomisjoni aruanne einelaua teenijatele palgakõrgenduse ja puhkeaja asjus. Aruannet ära kuulates, läbi rääkimises, otsustati majanduse komisjonile woli anda teenijatega puhkeaja kui ka palga asjus kokku leppida ja seda järgmise koosolekule kinnituseks ettepanna.

4) Trükitööl. esitaja poolt anti teada, et kawatsus on Raamatutööst. tööt. am.-üh. ülemaaliseks muuta ja nimeks wõtta Eestimaa Trükitööl. am.-ühisus.

5) Koperatiiwi juhatuse poolt anti teada, et liikmete sissekirjutamine on iga Esmaspäew, Keskнädal ja Reede kella 6—8 tuba Nr. 5.

6) Juhatuse aruanne.

Seda tähele pannes, et juhtumised on esile toonud konfliktisi mis Keskнõukogus kui ka Am.-üh. selgitamata otsustamisele tuuakse ja ilma mingisuguse kindla kawa mööda talitataks on juhatus otsusele jõudnud alalist lepitus kammert luua.

Otsustadi 5 liikmeline lepituskammer walida.

7) Refer. komisjoni asjus, seda tähele pannes, et am.-üh. esitajad koosolekule kokku ei olla tulnud, on komisjon otsustanud oma tegewust lõpetada.

Otsustati, et am.-ühisused peawad oma esitajad järgmisele ref. komisjoni koosolekule saatma, seda tähele pannes, et ükski komisjon ei wõi ise oma tegewust lõpetada, ilma peakoosoleku wolituseta.

VI. „Töö Hääle" hinna tõstmise küsimus.

Lehe majanduse komisjoni ettepanekul otsustati 1. Juulist „Töö Hääle" hind 1 marga peale tõsta.

VIII. Walimised.

Streikijatele abiandm. komisjoni waliti sms Warik, sms Rätsep ja sms Adamsfeldt.

Lepituskammri walimine otsustati järgmiseks koosolekuks jätta.

3) Kultur komisjoni otsustati 8 liikmeline walida. Waliti sms Mahoni ja sms Allik, wanadest jäi sms Oun.

4) Lehe majanduse komisjoni seltsimehe Warsolomejewi asemele sms Saarits.

VIII. Mitmesugused läbirääkimised.

Tõsteti üles küsimus üleilml. ameti-ühisuste kongressi asjus, mis Augusti kuus saab Amsterdamis ärapeetud. Põhjusmõtelikult otsustati, et kongressist tuleb osawõtta, kuid kawa wäljatöötamine juhatuse hooleks jätta.

Koosolek lõppes kell 1/2 12 õhtu.

Koosoleku juhataja (allkiri)

Protokolli kirjutaja (allkiri)

Protokoll nr. 31.

E. A.-Ü. Keskнõukogu erakorralisel peakoosolekul 2-ei Juulil 1919. Koosolekule olid ilmunud 32 esitajat. 26 a.-ü. poolt, 6 wanemate nõukogude poolt ning raudtee stretgikomitee liikmed.

Koosolek algas kell 7 õhtul.

Päewakord.

1) Aruanded.
2) A.-Ü. Keskнõukogu häälekandja „Töö Hääle" kinnipanemise küsimus.
3) Jookswad asjad.

Kuna wõrdlemisi wähe Keskнõukogu liikmeid kokku on tulnud, paneb esimees ette mõtteid wahetada, kas koosolekut ära pidada wõi mitte. Et aga ilmunud liikmed kwoorumi sünnitawad, tunnistatakse koosolek otsuse wõimuliseks ja esimehe ettepanekul lahtiseks.

1) Esimees annab lühidalt aru lahtipuhkenud raudtee tehaste tööliste streigist, kellede esitajad Keskнõukogule ettepaneku teinud streigi juhtimist ja toetamist enese kätte wõtta. Loeb ka walitsuse partei lehe „Sotsialdemokraadi" prowotseeriwa juhtkirja ette, kus streiki täiesti walelikult selgitakse. Et koosolekut asja käiguga rohkem tutwustada, loetakse ette ka kolme koosoleku protokollid mis A.-Ü. Keskнõukogu Juhatuse esitajad ja raudtee-tehaste tööliste streigikomitee liikmed isekeskis streigi asjus on pidanud.

Raudteelaste streigi-komitee esimees teatab, et wäljakuulutatud streikijate tööliste mobilisatsiooni kartusel täna lõuna 144 meest tööle on asunud. Teistel olewat aga tahtmine edasi streikida, mis aga muidugi ainult siis wõimalik olewat, kui nendega ka teised wabrikud ühineks. Läbirääkimistes toonitakse seda, et streik Keskõukogule ootamata tuli, ja et sarnast toetamist nagu raudteelased soowiwad, et üleüldine streik wäljakuulutatakse, wõimata on paari päewaga korraldada, pealegi nüüd, kus Keskõukogule walitsuse poolt ultimatum ette on pandud, et „Keskõukogu peab asjast kõrwale jääma."

Raudteetehase tööliste streigi kohta wõetakse ühel häälel kaks järgmist resolutsiooni wastu:

a) Pöörata Tööministeriumi kaudu walitsuse poole nõudmisega, et streikijate tööliste mobiseerimise käsk wiibimata tagasi wõetaks, ja

b) et raudteelased kõik abinõud tarwitada wõtaks, seni edasi streikida, kuni üleüldine referendum tööliste hulgas weel selle nädala jooksul toime pannakse.

Ettepanek raudteetehaste töölistele, pöörata raudtee liidu poole, et see neid streigiga toetaks, ei leia raudteetööliste streigikomitee liikmete hulgas poolehoidmist. Liidu pahema rühma esitaja arwab ka, et liit siin töölistele wastu ei tule.

Referendumi toimepanemiseks tehakse Keskõukogu juhatusele kohuseks kõigi wabrikutele ja tehastele koosolekute lubad nõutada.

Raudteetehaste streigikomitee esitaja teatab, et nad homsest peale Itaalia streigi peale üle lähewad ja ootama saawad, kuni referendum läbi wiiakse.

Referendumi küsimuse paremini läbiharutamiseks tehakse ettepanek, neljapäewasest järjekorralisest Keskõukogu peakoosolekust ka A.-Ü. Juhatuste liikmeid osawõtma kutsuda, mis ka wastu wõetakse.

2) Kuulatakse ära wastutawa toimetaja aruanne „Töö Hääle" kinnipanemise üle. Koosolek awaldab oma õiglast wiha- protesti niisuguse töörahwa häälekandja kägistamise wastu, mis on kisendaw wägiwald samal ajal, kui sõna ja trükiwabadusega igal pool kiideldakse, et nad Eesti „demokraatlikus "wabariigis maksma olewat pandud. Lehe majanduse komisjonile tehakse ülesandeks wõimalikult ruttu kõik teha, et leht jälle ilmuma hakkab, üks-kõik mis nime all.

Kuna jookswate asjade all keegi midagi ette ei panc, lõpetab esimees kell 8.40 m. koosoleku.

Pääle koosoleku lõppu ilmub juhatuse lauа juure linna komandandi platsadjutant, kelle juures-olekul ainult koosolek lubatud oligi ja kirjutab koosoleku poolt raudteelaste streigi asjus wastuwõetud resolutsioonid omale ära. Esimees paneb temale ette allkiri anda, et koosolekul midagi seadusewastast ei sündinud; seda ta ei tee, kuid lubab seda tarwilikul korral suusõnaliselt tõendada.

Koosoleku juhataja (allkiri).
Protokolli kirjutaja (allkiri).

——

Tall. Trükitööliste Ametiühisus

juhib trükitöö tellijate tähelpanemist selle peale, et järgmised trükikojad Am. Üh. juhatuse kui ka liikmete poolt boikoti alla on pandud.

1. Ehrenpreisi trükik. — Rüütli uul. nr. 11.
2. Aug. Mickwitzi trük. (Ed. Linge ja Ko) — Rüütli uul. nr. 18.
3. Zimmermanni trük. — Harju uul. nr. 30.
4. Gresseli trükik. — Rataskaewu uul. nr. 10.
5. Zwetkoff ja Kitzeli trükik. — Pikk uul. nr. 36.

Boikoti alt wabad on järgmised trükikojad, mis walitsuse poolt sekwestreeritud:

End. J. A. Paalmanni trükikoda — W. Karja uul., E. Panga m. nr. 12;

end. Tall. E. Kirj. Üh. trükik. — Dunkri uul. nr. 2 („Päewal.");

end. Tall. Kirj. Üh. trükik. — Pikk uul. nr. 2 (Beobachter);

end. B. Mäns'i trükik. — Laial uul. nr. 5 (Maaliit);

end. „Ühiselu" trükik. — W. Brokusmägi nr. 1;

Kohtuministeeriumi trükikoda (end. kub., Toompea lossis ja

G. Kalla sekwestri alt waba olew trük. — Müüriwahe uul. nr. 17.

Ühtlasi ärgu mingu keegi wäljast sissesõitnud laduja ega masinameister boikoti all olewatesse trükikodadesse tööle waid teatagu end A. Ü. töö büroos.

Trükitööliste Ü. Ü. juhatus.

——

Pärnumaa Ametiühisuste Keskõukogu Koosolek

20 juunil s. a. kell 7 õhtul.

Päewakord:

1.) Eelmise protokolli ettelugemine ja kinnitamine.
2.) Sissetulnud kirjad.
3.) Jõõpra turba tööliste organiseerimise küsimus.
4.) Pidu ja wäljasõidu küsimused.
5.) Mitmesugused aru anded.
6.) „Töö hääle" toetamise küsimus.
7.) Läbirääkimised.

Otsused:

I. Eelmise koosoleku protokoll loetakse ette ja kinnitakse ilma muutmata ära.
II. Sissetulnud kirjad.
1.) E. A. Ü. Keskõukogu kolm kirja kõik enamasti am.-üh. organiseerimise kohta Pärnumaal. Kuulatakse ära ja otsustakse arwesse wõtta.
2.) Jõõpra turbatööliste kiri, nende raskete elutingimiste üle ja juhtnöörde palumine edaspidise töö kohta.
Et küsimus läh edalt kolmandama päewakorra punktiga seotud on, otsustakse ühes sellega ka see punkt arutuse alla wõtta.

III. Mitmekordseid kaebtusi arwesse wõtles, mis Jõõpra turba tööliste poolt saadud, otsustakse saadik koha peale saata, kes tööliste elu-oludega ennast tutwustaks et peale selle Kesknõukogul wõimalik oleks järjekindla organiseerimise tööga Jõõpra turbatööliste keskel peale hakata. Seniks aga, kui saadik weel tagasi ei ole tulnud, ei saa mingisuguseid kindlaid samme ette wõtta.

IV. Otsustakse 6. juulil rongiga wäljasõit Sindi wabrikusse toime panna, ning sealse „Sõpruse" seltsi saalis pidu õhtu ära pidada.
Pidu korraldamiseks walitakse 5 liikmeline pidu toimekond.

V. Aruannete all teeb puutööliste am.-üh. esitaja lühikese ülewaate oma ühisuse töökoja kohta ja soowitab et Kesknõukogu omalt poolt wael kaks liiget juba olemas olewasse töökoja rewisjoni kommisjoni waliks. Ettepanek wõetakse wastu ainult selle wahega, et mitte kaks, waid kolm liiget walida tuleb.

VI. Otsustakse E. A. Ü. Kesknõukogu häälekandjat „Töö Häält" korjanduse toime panemisega am.-üh. liikmete keskel toetada. Korjandust otsustakse nii pea kui wõimalik toime panna ja korjanduse lehed wälja anda. Korjanduse lehtede arw jäetakse lahtiseks.

VII. Läbirääkimiste all ei ole kellegil midagi uuemat ette tuua ja, et aeg hiliseks muutunud, lõpetakse koosolek kell 1/2 11 õhtu.

K. L.

Teadaanded.

Üleskutse.

Tallinna Maalritööliste ameti-ühisus pöörab selle üleskutsega kõigi sellel alal töötawate tööliste poole. Wiimasel ajal on tulnud see pahe nähtawale, et seltsimehed wõtawad wäga loinlt ühisuse tegewusest osa. Isegi liikme maksusi maksetakse wäga korratumalt, mida talwel tööta olekul imeks ei tule panna, aga suwel, kus enam wähem kõik tööl on, tuleb seda wäärnähtuseks nimetada. Paljud töölised, kes siin ja seal töötawad, ei ole ennast ühisuses weel registreerinud. Sellega kutsub eestseisus neid kohe ennast teatama ja kõiki liikmeid ühisuse ümber ennast koondama ning selle tegewusest osa wõtma. Ühes sellega tulgu töötawad liikmed oma lisa-leiwa kaartide järele.

Märkus: Lähemal ajal on pea koosolek Teated eraldi.

Eestseisus.

Tallinna Metallitööliste Ametiühisuse Juhatus annab sellega teada, et liikmed, kes kolme kuu maksud on wõlgu jätnud, ühisusest wälja heidetakse. Sellsamal kombel toimetatakse ka tööta liikmetega, kes kolme kuu jooksul pole käinud oma liikmekaarta ühisuses stembeldamas.

Wäljalangenud liikmeid, kelle numbri alla juba uued liikmed on registreeritud, kui neil mõjuwaid põhjusi pole ette tuua, 1919 aasta jooksul enam ühisusesse wastu ei wõeta.

Hooletu maksmise pärast wäljalangenud liigete nimekiri ilmub edespidi „Töö-Mehes".

Juhatus.

Tallinna Ametiühisuste kaubatarwitajate osaühisuse ajutine Juhatus

Teatab sellega kõigile Ametiühisustele ja nende liikmetele, et Tarwitajate osaühisuse liikmete wastuwõtmine on alganud.

Wastuwõtmise tunnid: Iga Esmaspäew, Kesknädala ja Reede kella 6—8 õht. tuba nr. 5.

Wastuwõtmise juures tuleb Ametiühisuse liikmekaart ettenäidata.

Juhatus.

Eestimaa ameti-ühisuste Kesknõukogu juures ajuw einelaud saab Juuli ja Augusti kuudel iga pühapäew kella neljast kinni pandud.

Majanduse komisjon

„Töö Hääle" tellijatele ja lugejatele.

30. Juunil s. a. ilmus E. A.-Ü. Kesknõukogu häälekandja „Töö Hääle" toimetusesse 6. jaoskonna miilitsa ametnik, kes tähtsate kohtuasjade uurija poolt wäljaantud paberi põhjal teada andis, et „Töö Hääl" kuni kohtu otsuseni kinni on pandud, kuna „selgeks olewat tehtud, et „Töö Hääl" wäljamaalt abiraha saab ja enamlises sihis töötawat." Wastutawat toimetajat sunniti allkirja andma, et ajakirja enam kellegile ei müüda, kuid sealjuures toimetusele ühtegi dokumenti kinnipanemise ja selle põhjuste üle wälja ei antud. Ka pärastiste mitmekordsete järelpärimiste peale midagi kindlamat ei wastatud ja ühtki dokumenti kinnipanemise üle toimetusele wälja ei antud.

Awaldame niisuguse jultunu töörahwa häälekandja wägistamise wastu kõige waljumat õigustatud protesti, kuna sarnane trüki- ja sõnawabaduse üle hirwitamine samal ajal, kui hoobeldakse, et nad Eesti wabariigis maksma olewat pandud ja samal ajal kui Tallinnas parunite ihuleht takistamatalt ilmub, kisendaw wägiwald töörahwa wastu on.

„Töö Hääle" tellijatele saab ajakiri „Töö Mees" edasi saadetud.

Toimetus.

Kirjatükk sõjawangide elust.

pidi wälja jääma.

Toimetus.

„Töö Mehe“ tellijatele ja lugejatele.

„Töö Mehe“ nr. 1 tuli enne päewawalget nägemist niisuguste takistustega wõidelda, mis ainult meie „demokraatlikus“ wabariigis mõeldawad on. Sellepärast ilmubki käesolew nummer rohkem kui nädalase hiljaks jäämisega, sedagi Trükitööliste ametiühisuse tegewal toetusel. Järgmises numbris awaldame selle üle pikema seletuse.

Toimetus.

Wastutaw toimetaja H. Malsroos.
Wäljaandja: Eestimaa Ametiühisuste Kesknõukogu.

„Töö Mehe“

tellimisi wõetakse wastu ja müüakse üksiknid numbreid

järgmistes kohtades:

Tartus — Tartu Ametiühisuste Kesknõukogu.
Pärnus — Pärnu Ametiühisuste Kesknõukogu.
„ — Ajakirjanduse büroo „Uudis“.
Narwas — Widriksmann, Kreenholm, maja 22, k. 16.
Kuresaares — Waltin, Landrati uul., nr. 3a.
Wiljandis — Ajakirjanduse büroo „Walgus“.
Hiiu-Kärdlas — Kiutööliste Ametiühisus.
Kapa-Kohilas — Keemia-Paberitööliste Ametiühisus.
Türi-Hallikul — Keemia-Paberitööliste Ametiühisuse esimees.

Eestimaa Ametiühisuste Kesknõukogu häälekandja

„Töö Mees“

ilmub igal neljapäewal. Sisuks kirjeldused majandusteaduse ja ühiskonnateaduse aladelt, wäljamaade tööliste liikumisest ja ametiühisuste ajaloost, sotsialpoliitikast jne., teated kodumaa tööliste elust ja ametiühisuste tegewusest

Tellimise hind 4 marka kuus, üksik nr. 1 m.

Toimetus ja talitus: Tööliste majas, Suure Karja uul. 18, Tallinnas.

Seltsimehed! Hoolitsege „Töö Mehe“ laialilaotamise eest, saatke ajakirjale kaastööd ja teateid igast nähtusest, mis tähtis tööliste elus.

„Töö Mehe“ toimetusja talitus.

Sekw. J. ja A. Paalmanni trükikoja ladu.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU